

DEPOZITUL DE UNELTE ȘI ARME DIN EPOCA FEUDALĂ TIMPURIE DESCOPERIT LA DRAGOSLOVENI (jud. Vrancea)

DE

MARIA COMȘA și GH. CONSTANTINESCU (Focșani)

În toamna anului 1963, cu ocazia săpării unor gropi în vederea plantării de pomi pe teritoriul I.A.S. „Dragosloveni”, pe terasa mijlocie a marelui drept a pîrîului Rîmna, la punctul numit „La aguzi” sau „La cotul bumbacului”, au ieșit la iveală unelte de fierărie, unelte agricole, arme și numeroase alte obiecte de fier, însumînd un număr de *peste 60 de piese* — întregi sau fragmentare — toate aparținînd epocii feudale timpurii¹. Din relatările primite de la cei care cunoșteau condițiile de descoperire, am aflat că toate aceste obiecte au fost găsite *grămadă* într-o groapă de pom, deci pe o suprafață de 1 m², la o adîncime de circa 0,50 — 0,60 m, de la nivelul actual al solului².

Pentru a se putea aduce noi precizări în legătură cu condițiile de descoperire, în anii 1965 și 1967 s-au efectuat în punctul amintit sondaje³.

După ce prin cercetările de suprafață efectuate în prealabil am constatat că terasa mai sus amintită a fost locuită (mai ales către margine) atît în epoca feudalismului timpuriu (secolele IX — X), cît și în epoca feudalismului dezvoltat (secolele XVI — XVIII), cu ocazia sondajelor s-a putut stabili că aceste obiecte, unelte și arme nu au făcut parte din inventarul vreunui bordei sau atelier meșteșugăresc, ci ele formau un *depozit* aflat în cadrul așezării feudale timpurii.

Locul *precis* unde a zăcut acest depozit a putut fi stabilit datorită indicațiilor date de către cei care au fost de față în momentul descoperirii, iar cu ocazia sondajului din 1965, în preajma acestui loc au fost găsite în poziție secundară încă o serie de obiecte care provin din acel complex, și

¹ Descoperirea a fost semnalată Muzeului de istorie din Focșani de către Isac Ion de la I.A.S. — „Dragosloveni”.

² Aceste date ne-au fost comunicate de brigadierul Ungureanu Nicolae, care a fost de față în momentul descoperirii.

³ În lucrarea de față nu ne vom referi la rezultatele acestor săpături în general, ci ne vom limita doar la studierea depozitului de unelte și arme.

anume: o nicovală mai mică, două fragmente de cercuri și un fragment de toartă de la găleți de lemn, precum și o piatră de ascuțit cu urme de rugină de care fusese lipit un hîrleț fragmentar. La circa 2 m NE de locul unde s-a găsit depozitul (în șanțul nr. II, caroul nr. 2—0,50 m) a ieșit la iveală și o lupă de fier izolată.

Cu toate că uneltele și armele nu au apărut într-un bordei, așa cum am arătat mai sus, totuși în imediata apropiere a locului descoperirii lor există și complexe din epoca feudală timpurie.

Din depozit fac parte următoarele unelte și obiecte :

I. UNELTE DE FIERĂRIE

1. *Nicovală masivă* (fig. 1/12), pătrată în secțiune, de forma unui trunchi de piramidă avînd partea superioară mult trasă în afară. (Dimensiuni : lungimea 21,5 cm, baza 5 × 5 cm, iar partea superioară lucrătoare 10 × 10 cm.)

2. *Nicovală de dimensiuni mici* (fig. 1/11), ovală în secțiune, care în partea inferioară se aplatizează treptat descriînd în secțiune un dreptunghi. În partea superioară, imediat sub suprafața lucrătoare ieșită în afară este puțin gutuită. (Dimensiuni : lungimea 11,5 cm, baza 1 × 1,8 cm, iar diametrul părții superioare lucrătoare 3,4 × 3 cm.)

3. *Două ciocane de fier* (fig. 1/1,2), cu ambele capete lucrătoare, unul de dimensiuni mari (lung de 15 cm), iar celălalt de dimensiuni mai mici (lung de 9,5 cm).

4. *Șapte clești de fier* de forme și dimensiuni deosebite în funcție de rostul pe care îl aveau la confecționarea diferitelor unelte sau obiecte (fig. 1/3, 4, 7—10).

5. Printre uneltele de fierărie trebuie să menționăm încă un fel de *ciocan* avînd partea inferioară mult alungită, dreptunghiulară în secțiune. Spre capăt, unealta se subțiază din ce în ce mai mult avînd o latură dreaptă, iar cealaltă curbă și terminîndu-se într-un vîrf. Gaura pentru fixarea cozii are forma unui dreptunghi cu colțurile rotunjite. Părțile laterale ale găurii de fixare a cozii sînt inegale. De o parte ele prezintă numai o ușoară curbură spre exterior, în timp ce pe cealaltă parte sînt mai lățite, formînd un triunghi cu baza foarte lată în raport cu înălțimea și avînd vîrfurile spre exterior (fig. 1/5).

După cît se pare, această unealtă era folosită pentru zdrobirea minereului de fier, știut fiind că în epoca feudală timpurie meșteșugul reducerii fierului nu era încă separat de acela al prelucrării lui⁴.

II. UNELTE AGRICOLE

1. *Două cuțite de plug* lucrate dintr-o bară de metal dreptunghiulară în secțiune în partea superioară, iar partea inferioară, care formează cuțitul propriu-zis, este puțin curbată, lățită și ascuțită pe o parte, descriînd în secțiune un triunghi. Cele două cuțite aparțin aceleiași tip, dar prezintă variante deosebite.

a) Primul are tăișul lat și scurt, reprezentînd circa o treime din lungimea sa totală (fig. 2/10). (Dimensiuni : lungimea totală 42,5 cm ; lungimea tăișului 13,8 cm ; lățimea tăișului 7,3 cm.)

b) Al doilea, de dimensiuni mai mici, are tăișul mai îngust, dar mai lung, cuțitul propriu-zis reprezentînd mai bine de jumătate din lungimea sa totală (fig. 2/11). (Dimensiuni : lungimea totală 30,3 cm ; lungimea tăișului 18 cm, lățimea tăișului 5 cm.)

⁴ M. Comșa, *Săpăturile de la Bucov*, în *Materiale*, VI, București, 1959, p. 569.

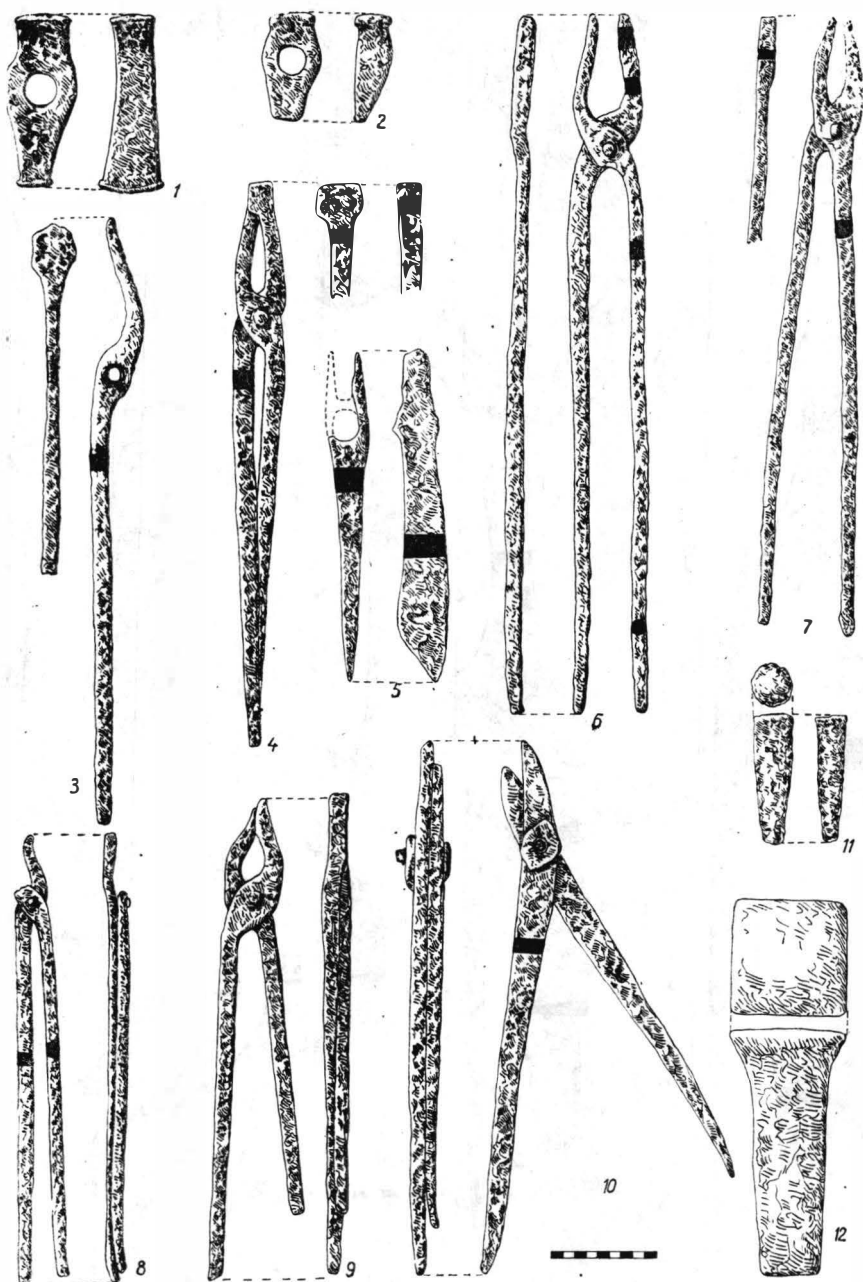

Fig. 1.— *Dragostoveni*. Unelte de fierărie. 1, 2, ciocane de fierar; 3, 4, 6—10, diferite tipuri de clești de fierar; 5, ciocan folosit probabil pentru zdrobirea minereului de fier; 11, 12, nicovale.

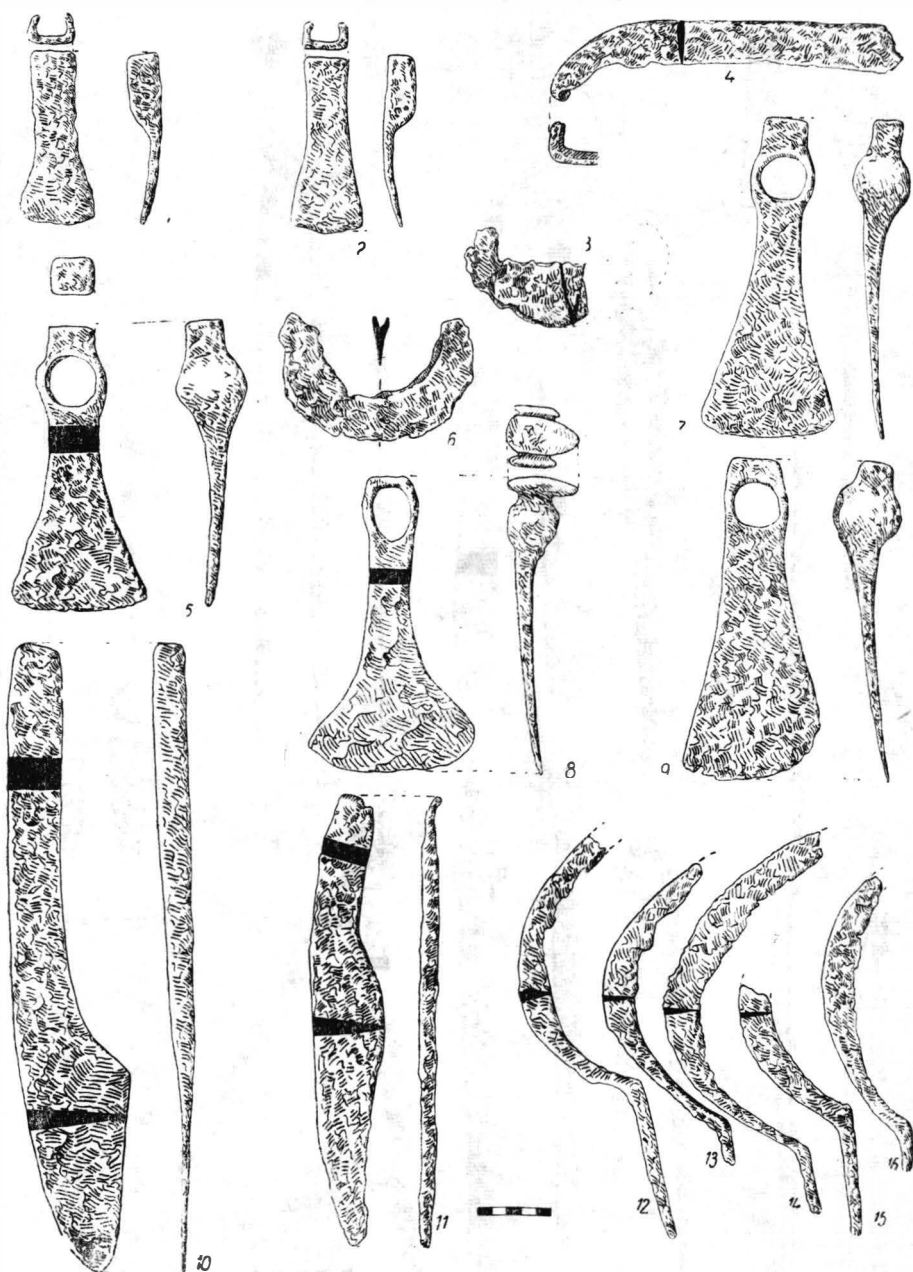

Fig. 2. — Dragostoveni. Unelte agricole. 1, 2, oticuri; 3, 6, rame de hirleț; 4, coasă; 5, 7—9, săpălīgi; 10, 11, cuțite de plug; 12—16, seceri.

2. *Șapte brăzdare de plug* de dimensiuni diferite (lungimea lor totală variind între 16,5 și 22,5 cm). Partea anterioară, lucrătoare, care constituie brăzdarul propriu-zis, are forma unui triunghi cu laturile inegale avînd un tăiș în unghi, iar partea posterioară este prevăzută cu două urechi prin care brăzdarul propriu-zis, de fier, se fixează pe talpa de lemn a plugului. Partea de dedesubt a brăzdarului propriu-zis este netedă, pe cînd partea de deasupra a acestuia prezintă o ridicătură ca o muchie, triunghiulară în secțiune (triunghiul avînd baza foarte lată), ce pornește de la mijlocul porțiunii unde încep urechile și începe brăzdarul propriu-zis și continuă pînă spre vîrfurile tăișului (fig. 2/4—10).

În funcție de forma pe care o are această muchie la locul său de pornire putem distinge două variante.

La prima variantă capătul muchiei descrie în profil o linie curbă care se unește lin în partea posterioară, de fixare, a brăzdarului (fig. 2/5, 7), în timp ce la varianta a doua capătul este proeminent, avînd forma unei piramide cu baza foarte lată (fig. 2/4, 6).

Partea posterioară, de fixare, a brăzdarului, uneori este ușor curbată, alteori ea prezintă o fațetă în formă de triunghi care începe în vîrfurile piramidei și coboară pînă la capătul urechilor.

În sfîrșit, unul din cele șapte brăzdare pare să fi avut tăișul detașabil, urmele de prindere al acestuia putînd fi observate pe partea de deasupra a brăzdarului propriu-zis (fig. 3/10).

3. *Cinci săpălgi*, dintre care patru întregi și una fragmentară. Ele sînt de două tipuri diferite.

a) Primul tip reprezentat printr-un singur exemplar are tăișul curbat și trunchiul destul de lung și zvelt, dreptunghiular în secțiune. Părțile laterale ale găurii de fixare a cozii sînt lățite în forma unui triunghi, iar partea de deasupra este lățită și ea mult lateral pe direcția opusă tăișului, descriind un oval alungit. Această porțiune servea la fixarea cît mai bine a cozii (fig. 2/8).

b) Tipul al doilea este reprezentat prin patru exemplare (trei întregi și unul fragmentar, din care s-a păstrat numai jumătatea inferioară). Ele au tăișul mai îngust decît primul tip drept sau puțin curbat, avînd partea de deasupra găurii de fixare a cozii masivă, descriind un dreptunghi în secțiune. În dreptul găurii de fixare a cozii, în cele două părți opuse tăișului, se află un fel de prelungiri care descriu de o parte și de alta cîte un semicerc (fig. 2/5, 7, 9).

4. *Două oticuri* de dimensiuni egale (fig. 2/1, 2), cu tăișul lat, avînd în partea superioară niște urechi pentru fixarea cozii. (Dimensiuni: lungimea lor totală este de 11,8 cm.)

5. *Trei rame de hîrtej* (una întreagă și două fragmentare), de dimensiuni diferite (fig. 2/3, 6).

6. *Cinci seceri* care pot fi încadrate în două tipuri, ambele avînd la rîndul lor cîte două variante:

Secerile aparținînd tipului I cu tăișul numai puțin curbat și scurt. Prima variantă a acestui tip avînd tăișul pînă lîngă coadă (fig. 2/15), în timp ce a doua variantă are lîngă coadă o anumită porțiune rotundă în secțiune și abia după aceea începe tăișul (fig. 2/16).

Tipul II are tăișul puternic curbat, descriind un semicerc, acest tip prezentînd aceleași variante ca și primul (fig. 2/12—14).

7. *O coasă fragmentată* (fig. 2/4). (Dimensiuni: lungimea păstrată 23,5 cm, lățimea tăișului 3 cm.)

8. *Fier pentru curățat plugul* (fig. 3/1). (Dimensiuni: lungimea totală 22,5 cm.)

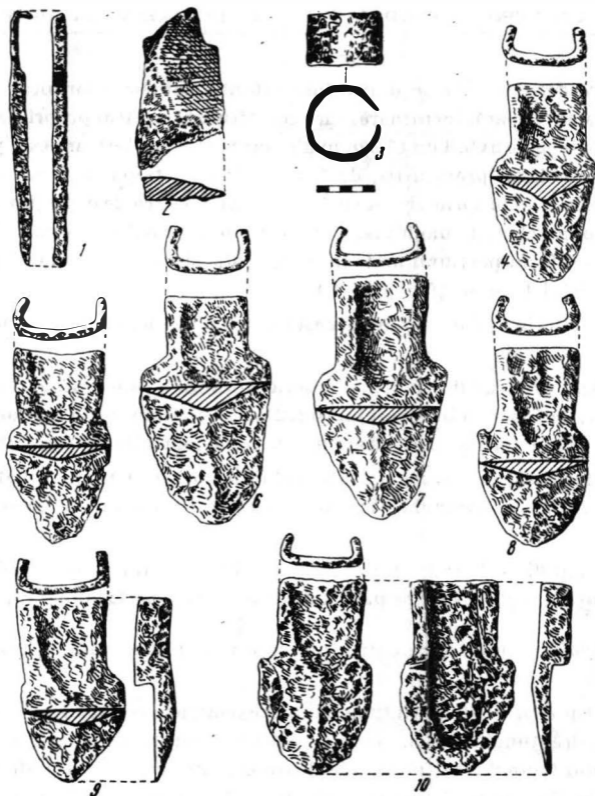

Fig. 3. — Dragosloveni. Unelte agricole. 1, fier pentru curățat plugul; 2, piatră de ascuțit; 3, verigă pentru fixarea cozii la o unealtă; 4–10, brăzdare.

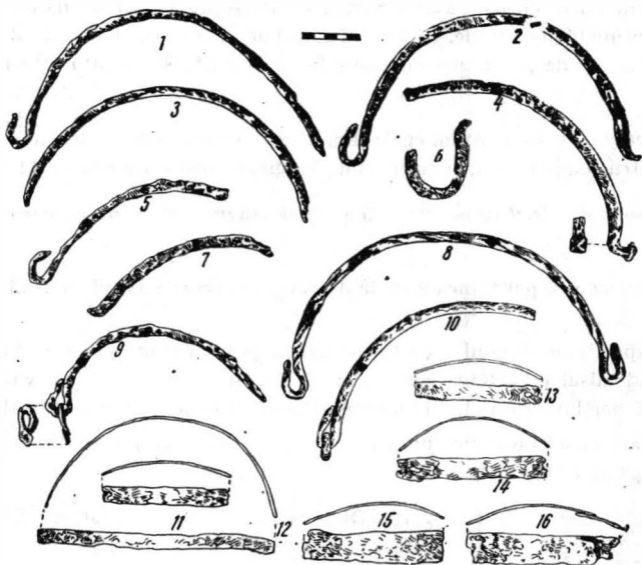

Fig. 4. — Dragosloveni. Torți și cercuri de fier de la vedre de lemn.

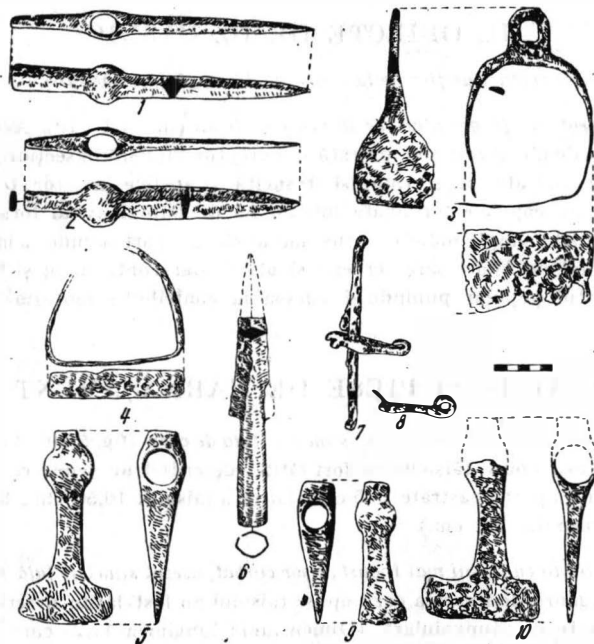

Fig. 5. — Dragostoveni. Arme și piese de harnașament. 1, 2, 5, 9, 10, topoare de luptă; 3, 4, scărițe de sa; 6, vîrf de lance; 7, 8, zăbale.

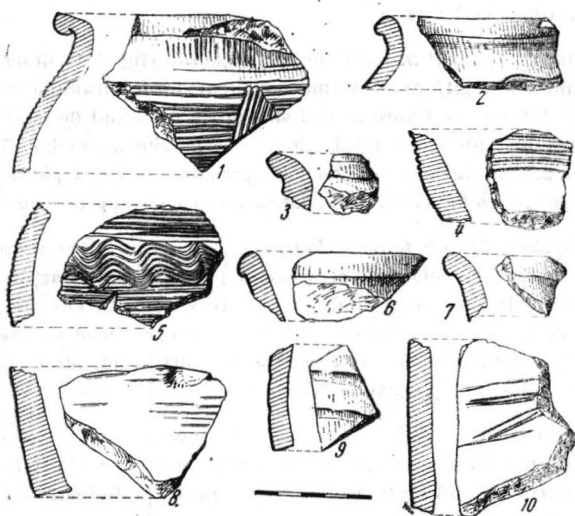

Fig. 6. — Dragostoveni. Ceramica descoperită în preajma depozitului de unelte și arme. 1—5, fragmente arse oxidant (gălbui și roșii) cu decor incizat; 6, 7, 9, fragmente arse inoxidant (cenușii); 10, fragment de ulcior amforoidal din pastă fină roz.

III. OBIECTE DE UZ CASNIC

1. *Fragmente de cercuri de fier de la vedre de lemn* (fig. 4/11—16).

2. *Torți întregi sau fragmentare de la vedre de lemn* (fig. 4/1—10). Acestea sînt confecționate dintr-o bară de metal rotundă, pătrată sau dreptunghiulară în secțiune, sau altele dintr-o bară de metal pătrată în secțiune și răsucită. Capetele acestor torți de asemenea sînt variate; unele au capetele terminate într-un fel de butoni avînd forma unei piramide turtite, altele au capete simple îndoite în sus, iar altele au partea îndoită în sus a capetelor lătită, formînd un fel de figuri care serveau și utilul, dar contribuiau și la înfrumusețarea acestor piese, artistul popular punîndu-și adesea la contribuție fantezia în executarea lor (fig. 4/8—10).

IV. ARME ȘI PIESE DE HARNAȘAMENT

1. *Topor de luptă cu tăișul lat dispus asimetric față de corp* (fig. 5/10). Părțile laterale ale găurii de fixare a cozii opuse tăișului au fost lățite, descriind un semicerc. Muchia lipsește. (Dimensiuni: lungimea părții păstrate 13,5 cm; lățimea tăișului 10,50 cm; înălțimea tăișului 3,3 cm; lățimea corpului 2,2 cm.)

2. *Topor de luptă cu tăișul mai îngust, ușor curbat, așezat simetric față de corp* (fig. 5/5). Părțile laterale ale găurii de fixare a cozii opuse tăișului au fost lățite descriind un semicerc. Muchia toporului este dreptunghiulară. (Dimensiuni: lungimea 17,2 cm; lățimea tăișului 8 cm; înălțimea tăișului 3 cm; lățimea corpului 2,2 cm; lungimea muchiei 2,6 cm și lățimea ei 2 cm.)

3. *Topor de luptă cu tăișul îngust* (fig. 5/9), avînd părțile laterale opuse tăișului de lîngă gaura de fixare a cozii prelungite, descriind un semicerc. Muchia este masivă dreptunghiulară. (Dimensiuni: lungimea 12,5 cm; lățimea tăișului 4,2 cm; lățimea corpului 1,9 cm; marginea muchiei 2,6 cm și lățimea ei 1,8 cm.)

4. *Topor de luptă cu tăișul în formă de vîrf de suliță* (fig. 5/1), descriind în secțiune un romb. Muchia este mult alungită avînd forma unui trunchi de piramidă aplatisat, cu capătul puțin curbat. Părțile laterale de fixare a cozii sînt lățite descriind de o parte și de alta cîte un semicerc. (Dimensiuni: lungimea totală 26,5 cm; lungimea muchiei 7,5 cm; lățimea ei lîngă gaura de fixare 2,2 cm, iar la capăt 2,4 cm; grosimea ei lîngă gaura de fixare 1,7 cm, iar la capăt 0,9 cm; lungimea lamei 16,2 cm; lățimea ei 1,6 cm și grosimea sa de 1,3 cm.)

5. *Topor de luptă cu tăișul în formă de lance* (fig. 5/2), avînd muchia mult alungită de forma unui trunchi de piramidă aplatisat, cu capătul puțin curbat. Părțile laterale ale găurii de fixare a cozii sînt și ele lățite, descriind de o parte și de alta cîte un semicerc. (Dimensiuni: lungimea totală 24,6 cm; lungimea muchiei 5,5 cm; lățimea ei lîngă gaura de fixare 1,6 cm, iar la capăt 1,8 cm; grosimea ei lîngă gaura de fixare 2 cm, iar la capăt 0,5 cm; lungimea lamei 15,5 cm și lățimea ei maximă 2,7 cm.)

6. *Vîrf de lance fragmentar cu lama în formă de triunghi alungit* (fig. 5/6), descriind în secțiune un romb, cu tub pentru fixarea cozii conic la vîrf și octogonal spre bază (lungimea păstrată 18,2 cm, diametrul tubului de fixare a cozii în partea inferioară 2,8 cm, lățimea maximă a lamei 2,7 cm).

7. *Două fragmente de zăbale*, una fiind fixată pe psalia de fier respectivă (fig. 5/7—8).

8. *Două scărițe de sa din fier* de tipuri și dimensiuni diferite. Prima are forma unui dreptunghi cu colțurile rotunjite (fig. 5/3). Ochiul este lucrat prin ciocnire și are forma unui

pentagon cu colțurile rotunjite, bara din care este format descriind un dreptunghi în secțiune. Arcul scăriței în partea superioară este semicircular în secțiune, iar de la mijloc în jos se lățește treptat, ajungând la lățimea maximă în partea inferioară unde începe talpa sau placa de sprijin a piciorului călărețului. (Dimensiuni: înălțimea 17,5 cm; distanța între cele două arcuri (brațe) ale scăriței 10,5 cm; lățimea (tălpii) plăcii de sprijin 7,3 cm.)

A doua scăriță, de dimensiuni mult mai mici decât prima, are forma unui triunghi cu colțurile rotunjite (fig. 5/4). Ochiul și o parte din arcuri lipsesc. Pe baza porțiunii păstrate din cele două arcuri (unul fiind păstrat până aproape de ochi) putem constata că acestea sînt rotunde în secțiune. În partea inferioară începe placa de sprijin mult mai îngustă decât la prima scăriță. (Dimensiuni: înălțimea păstrată 10 cm — probabilă inițială 13 cm; distanța între arcuri (brațe) în partea inferioară 12 cm; lățimea plăcii de sprijin 2,4 cm.)

V. ALTE OBIECTE

1. *O verigă* pentru fixarea cozii la o unealtă (fig. 3/3).

2. Din același complex cu uneltele de fier mai provine, după cum am văzut mai sus, o *piatră de ascuțit* (fig. 3/2), verzuie.

Uneltele și armele de la Dragosloveni își găsesc analogii peste tot în complexele din epoca feudală timpurie, atât pe teritoriul țării noastre⁶ cît și în afara granițelor țării⁶, încît apartenența lor acestei epoci nu poate fi pusă la îndoială.

O încadrare cronologică mai exactă a depozitului în cadrul epocii feudale timpurii ne pot da armele și piesele de harnașament, care în general sînt caracteristice pentru o durată de timp mai scurtă în comparație cu celelalte obiecte care au o persistență mai îndelungată. Astfel toporul cu tăișul lat dispus asimetric față de trunchi are analogii apropiate în unele din cimitirele Moraviei datate în secolele IX—X⁷. Toporul cu tăișul îngust își găsește analogii într-un mormînt peceneg din a doua jumătate a secolului al X-lea, descoperit pe teritoriul orașului București⁸ și la Laki-movo⁹ (în R. P. Bulgaria) într-un depozit de unelte și arme din secolele IX—X. Exemplare asemănătoare se întîlnesc și în Rusia Kieviană¹⁰.

⁶ V. Canarache, *Unelte agricole pe teritoriul Republicii Populare Române în epoca veche*, în SCIV, 1, 1950, 2, p. 83 — 109; Gh. Ștefan și colab., *Șantierul Garvân (Dinogetia)*, în SCIV, III, 1952, p. 359, fig. 11/1; idem, în SCIV, IV, 1953, 1—2, p. 242; idem, în *Materiale*, VII, 1961, p. 691; Gh. Florescu, R. Florescu și P. Diaconu, *Capidava*, București, 1958, p. 234, fig. 117/1—2; P. Diaconu, R. Popa, N. Angheliescu, *Șantierul arheologic Păcuilui lui Soare*, în *Materiale*, VIII, p. 719, fig. 8/3.

⁷ B. A. Kolcin, *Черная металлургия и металлообработка в древней Руси*, în МГА, 33, Moscova, 1955; G. B. Feodorov, *Rezultatele și problemele principale ale cercetărilor arheologice din sud-vestul U.R.S.S. referitoare la primul mileniu al e. n.*, în SCIV, X, 1959, 26, p. 396; Atanas Milcev, *Проучвания на раннославянската култура в България и на Плиска през последните двадесет години*, în *Археология*, Sofia, VI, 1964, p. 25, fig. 2; Jaroslav Kudrnač, *Clteva date noi despre agricultura la slavi*, în *Arheologia Moldovei*, 1, București, 1961, p. 225 — 243; Józef Kostrzewski, *Kultura Prapolska*, Warszawa, 1962, p. 245, fig. 212.

⁸ Josef Poulik, *Staroslovanska Morava*, Praga, 1948, pl. LXXVII/9 și pl. LXXVIII/1—4.

⁹ *Istoria orașului București*, I, 1965, p. 67/5.

¹⁰ Atanas Milcev, *op. cit.*, p. 25, fig. 2.

¹¹ B. A. Kolcin, *op. cit.*, p. 146, fig. 115.

Topoarele de luptă cu tăişuri în forma de lance sau de sulită au fost descoperite deocamdată numai pe teritoriul țării noastre, toate exemplarele cunoscute pînă acum aparținînd secolului al X-lea.

Virful de lance, în ceea ce privește sistemul de fixare pe coadă, are analogii în Rusia Kieviană¹¹, dar se deosebește de exemplarele cunoscute acolo prin detaliile formei lamei și a tubului de înmănușare.

Zăbalele și scărițele de șa au analogii apropiate, dar nu identice, printre piesele de harnașament caracteristice Rusiei Kieviene¹², cit și în mormintele sau complexe pecege de la noi și din regiunea nord-ponctică¹³.

Pentru o datare mai exactă ne vine în sprijin și ceramica descoperită în așezarea feudală timpurie din punctul „La aguzi”. Într-adevăr, atît din cercetările de suprafață cit și din sondajul efectuat provin cioburi ornamentate cu linii orizontale și în val (fig. 6/2—4, 5, 8), ori cu linii orizontale asociate cu grupuri de linii verticale sau oblice dispuse din loc în loc pe umărul vasului (fig. 6/1), sau fragmente din vase de culoare cenușie cu decor executat prin lustruire (fig. 6/6, 7, 9), caracteristice secolului al X-lea, iar în unele cazuri și începutului secolului al XI-lea. Prezența însă pe pavajul aflat în imediați apropiere a depozitului a unor fragmente de ulcioare amforoidale lucrate din pastă fină de culoare roz (fig. 6/10) ne obligă să restringem datarea așezării și implicit a depozitului numai la secolul al X-lea, deoarece acest tip de vas nu apare în complexe din secolul al XI-lea. Această datare în secolul al X-lea este confirmată în general și de analogiile citate mai sus. Noi cercetări vor putea aduce desigur precizări în ceea ce privește restrîngerea datării acestui depozit în cadrul secolului al X-lea.

Uneltele și armele de la Dragosloveni reprezintă, după cît se pare, inventarul unui bogat atelier de fierărie ce fusese situat undeva în cuprinsul așezării din epoca feudală timpurie, aflată, după cum am văzut mai sus, în preajma locului lor de descoperire. Împreună cu uneltele de fierărie se aflau și variatele produse (unelte agricole, obiecte de uz casnic, arme, piese de harnașament etc.) făurite de meșterul fierar. Toate aceste obiecte au fost ascunse cu ocazia unor tulburări¹⁴, care posibil să fi provocat chiar încetarea vieții în așezarea din epoca feudală timpurie din punctul „La aguzi”. Continuarea cercetărilor în cadrul așezării va putea elucida desigur atît momentul cît și împrejurările istorice care au determinat ascunderea acestui depozit.

Analizînd cu atenție diferitele piese care compun depozitul de la Dragosloveni, putem trage o serie de concluzii, deosebit de importante, referitoare la gradul de dezvoltare la care ajunsese meșteșugul prelucrării fierului și agricultura în secolul al X-lea pe teritoriul țării noastre în general și în zona cuprinsă între Munții Vrancei și Siret în special. Existența în această zonă a unor ateliere de fierărie de proporțiile celui de la Drago-

¹¹ *Ibidem*, p. 141, fig. 110.

¹² *Ibidem*, p. 167, fig. 143 dreapta sus.

¹³ *Istoria orașului București*, I, p. 67, fig. 3; S. A. Plețneva, *Печенеги, торки и половцы в южнорусских степях* în *МИА*, 62, Moscova, 1958, p. 157, fig. 3 și p. 158, fig. 4.

¹⁴ Este vorba foarte probabil de tulburări provocate de invazia pecenegilor în sudul Moldovei și nord-estul Munteniei.

sloveni¹⁵ presupune și existența mineritului undeva în munții din apropiere. În ceea ce privește meșteșugul prelucrării fierului observăm că el nu era încă specializat pe diferite ramuri. Același meșteșugar făurește deopotrivă unelte agricole, arme, piese de harnașament, obiecte necesare uzului casnic. Separarea între diferitele categorii de meșteșugari care prelucrau fierul în făuritori de unelte, armurieri etc. se va produce abia mai târziu, în cadrul orașelor din epoca feudalismului dezvoltat.

Numeroasele unelte agricole care fac parte din depozitul de la Dragosloveni ne dovedesc că în zona respectivă în secolul al X-lea agricultura se practica intens. De asemenea, prezența lamelor de hîrleț și a săpăligilor documentează și grădinaritul.

Într-un cuvînt, se poate afirma că locuitorii din zona cuprinsă între Munții Vrancei și Siret duceau în secolul al X-lea o viață prosperă de agricultori, păstori, meșteșugari fierari, fiecare din aceste ocupații predominînd în funcție de condițiile economice și geografice ale fiecărei microregiuni în parte din această zonă.

În sfîrșit, o ultimă concluzie care se impune este aceea a stabilirii locului pe care îl ocupa agricultura și meșteșugul prelucrării fierului la noi în raport cu teritoriile învecinate cu țara noastră.

În ceea ce privește agricultura putem afirma, pe baza datelor de care dispunem, că ea se situa din punctul de vedere al perfecționării uneltelor la nivelul regiunilor avansate din centrul, estul și sud-estul european. La același nivel putem spune că se situează și meșteșugul prelucrării fierului. Avînd în vedere varietatea produselor meșteșugarilor, putem afirma chiar că reducerea și prelucrarea fierului la Dragosloveni se situează la nivelul celor mai avansate regiuni.

DÉPÔT D'OUTILS ET D'ARMES DE LA HAUTE ÉPOQUE FÉODALE DÉCOUVERT À DRAGOSLOVENI, DÉPARTEMENT DE VRANCEA

RÉSUMÉ

A l'automne 1963, lors de certains travaux agricoles, on a découvert sur la terrasse moyenne de la rive droite de la Rîmna, au lieu-dit « La aguzi », un dépôt d'objets en fer, entre autres, des outils de forgeron (enclumes, marteaux, tenailles), des outils agricoles (coutres, versoirs, binettes, bêches, etc.), des armes et pièces d'harnachement (haches de lutte, de différents types, pointes de lance, mors, étriers) ainsi que d'autres objets datant de Xe siècle.

¹⁵ Depozitul de la Dragosloveni nu este izolat în regiunea respectivă. De curînd, cu ocazia unor lucrări de terasare, au ieșit la iveală unelte de fierărie și arme la Cîmpineanca, comună suburbană a orașului Focșani. O parte din obiecte s-au pierdut, dar o nicovală de proporții ceva mai mari decît cea de la Dragosloveni și un topor de luptă au fost salvate prin grija lui Gh. Constantinescu. Din spusele celor care au fost de față în momentul descoperirii Gh. Constantinescu a aflat că printre obiectele descoperite se afla și o sabie, care însă din păcate nu a putut fi recuperată.

Sur la foi des objets du dépôt on peut tirer des conclusions intéressantes quant au niveau de développement atteint par la métallurgie du fer et par l'agriculture, au Xe siècle, sur le territoire de notre pays, en général, et tout particulièrement dans la zone s'étendant entre les monts de Vrancea et le Siret.

Suivant les données dont on dispose nous constatons que la métallurgie du fer n'était pas alors différenciée en diverses spécialités, le même artisan fabriquant aussi bien les outils agricoles que les armes et les pièces d'harnachement. La séparation des artisans travaillant le fer, en diverses catégories, forgerons, armuriers, etc. aura lieu plus tard dans les villes de l'époque féodale.

Analysant comparativement la situation de chez nous et celle des territoires avoisinants nous pouvons affirmer, aussi bien en ce qui concerne la métallurgie du fer que pour l'agriculture, que le degré de perfection des outils était au Xe siècle le même que celui atteint dans les régions avancées de l'Europe centrale, de l'est et du sud-est.

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1. — *Dragosloveni*. Outils de forgeron. 1, 2, marteaux de forgeron ; 3, 4, 6—10, différents types de tenailles ; 5, marteau utilisé probablement pour broyer le minerai de fer ; 11, 12, enclumes.

Fig. 2. — *Dragosloveni*. Outils agricoles. 1, 2, pelle pour nettoyer le coutre de la charrue ; 3, 6, bêches ; 4, faux ; 5, 7—9, serfouettes ; 10, 11, coutres de charrue ; 12—16, faucilles.

Fig. 3. — *Dragosloveni*. Outils agricoles. 1, outil pour nettoyer la charrue ; 2, fusil à aiguiser ; 3, anneau servant à fixer le manche d'un outil ; 4—10, versoirs.

Fig. 4. — *Dragosloveni*. Anses et cercles en fer, seaux en bois.

Fig. 5. — *Dragosloveni*. Armes et pièces d'harnachement. 1, 2, 5, 9, 10, haches de combat ; 3, 4, étriers ; 6, pointe de lance ; 7, 8, mors.

Fig. 6. — *Dragosloveni*. Céramique découverte dans les parages du dépôt d'outils et d'armes. 1—5, 8, tessons à cuisson oxydante (jaunâtres et rouges) au décor incisé ; 6, 7, 9, tessons à cuisson inoxydante (gris) ; 10, fragment de cruche amphoroïdale en pâte fine rose.